

Fra driftsgrensanalyse til specifik afgrødeøkonomi

Maskin- og arbejdsomkostninger er som regel den største post i fremstillingsprisen, og dermed også området med den største besparelspotentiale. Promilleafgiftsfonden for landbrug

Kendskab til fremstillingsprisen og dermed maskin- og arbejdsomkostninger kan give viden om behovet for at ændre noget i produktionen. Maskinanalysen giver mulighed for at sætte tal på økonomien i hver afgrøde og maskin- og arbejdsomkostninger til hver enkelt arbejdsopgave.

Oplysningerne fra driftsgrensanalysen tjener som en screening af omkostningsniveauet, mens en egentlig analyse af maskinøkonomien vil være nødvendig for at vurdere, hvad der reelt er af besparelspotentiale i markdriften på den enkelte ejendom.

Det drejer sig nemlig ikke om, hvilket beløb bedriften med de laveste omkostninger kan klare sig med, men om at få inspiration af hvad det er, andre bedrifter gør for at reducere omkostningerne. For at kunne vurdere om implementeringen af andres metoder kan medføre reducerede omkostninger, vil det være nødvendigt at få et kendskab til egne omkostninger på de enkelte maskiner og opgavetyper først.

Hvis alle opgaver allerede løses af maskinstationen, er det forholdsvis enkelt at undersøge, om en anden maskinstation ville være i stand til at løse opgaven billigere, da hver enkelt opgave kan prissættes hver for sig. Opgaven bliver straks mere kompliceret, når der anvendes egne maskiner, og der ikke er timerregistreringer eller regninger for de udførte opgaver.

Specifik afgrødeøkonomi forbedrer beslutningsgrundlaget

Her kan en maskinanalyse hjælpe overblikket på vej. Med maskinanalysen i Foder-Mark-System (FMS) sættes der tal på de enkelte maskiners anvendelse og omkostninger. Det synlige udbytte af en sådan analyse er et kendskab til prisen på hver enkelt maskinoperation. Dermed kan det undersøges, om der eksempelvis er den rette kapacitet i den nuværende maskinpark, og hvad en ændring i givet fald ville betyde for maskinøkonomien. Ved at kende omkostningen til eksempelvis gylleudbringning eller pløjning på egne arealer er grundlaget, for at sammenligne med et tilbud fra maskinstationen på den aktuelle opgave, lettere at forholde sig til.

I maskinanalysen tages der udgangspunkt i den aktuelle markplan, og der sættes således også tal på maskinomkostningerne i hver enkelt afgrøde. Nøjagtigheden i analysen afhænger naturligvis af, hvor præcise oplysninger man anvender i modellen. Det er således en kendt risiko, at forkerte forudsætninger kan give forkerte resultater, som fører til forkerte konklusioner. Resultaterne fra modellen skal derfor fortolkes ud fra den nøjagtighed, som er anvendt i forudsætningerne.

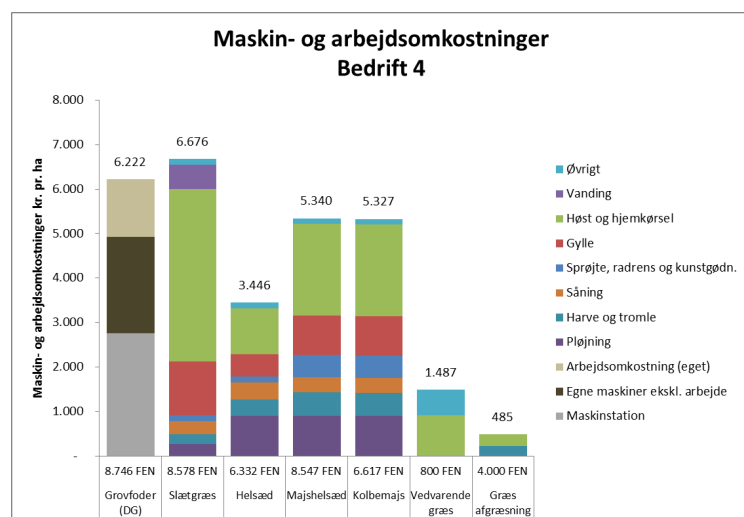
Detaljeret overblik fra maskinanalysen

I analysen af 20 bedrifter fra kvægklyngerne er 6 af bedrifterne blevet udvalgt til at gennemføre en analyse af maskin- og afgrødeøkonomien i FMS.

I figur 1 er maskin- og arbejdsomkostningerne vist for bedrift 4. I venstre søjle er resultatet fra driftsgrensanalysen. Resultatet er for gennemsnittet af alt grovfoder, og opdelingen skelner mellem arbejdsomkostninger (løn og ejerløn), egne maskiner (energi, vedligehold, forrentning og afskrivning) og maskinstation.

Resultaterne fra FMS er opdelt på hver enkelt afgrøde. Derudover er der for hver afgrøde opgjort omkostninger til de enkelte maskinoperationer, såsom pløjning, såning, høst og hjemkørsel. For at bevare overblikket i grafikken, er enkelte af maskinoperationerne slået sammen, såsom harvning og tromling. Dette giver et væsentligt mere detaljeret overblik over arbejds- og maskinomkostningerne i de enkelte afgrøder sammenlignet med driftsgrensanalysen. I dette eksempel er maskinanalysen lavet med udgangspunkt i årsrapporten for 2012, og dermed sammenlignelig med driftsgrensanalysens overordnede resultat.

Der er tale om en ressourcekrævende analyse, når maskinomkostningerne skal fordeles mellem hver enkelt opgave og hver enkelt afgrøde. I den detaljerede gennemgang af årets omkostninger, kan det ske, at man løber på enkelte poster i revisionslisten, som man vælger at fordele anderledes, end det er sket i driftsgrensanalysen. Dette har også været tilfældet ved de bedrifter som er behandlet her. Sådanne forskelle skal ikke ses som en fejl eller gøres til grundlag for at bortdømme en analyseform. Forskellene er ganske naturlige og relateret til det faktum, at driftsgrensanalysen er lavet på et overordnet plan, og maskinanalysen i FMS forsøger at komme et spadestik dybere.

Figur 1. Maskin- og arbejdsomkostninger opgjort i driftsgrensanalyse og FMS

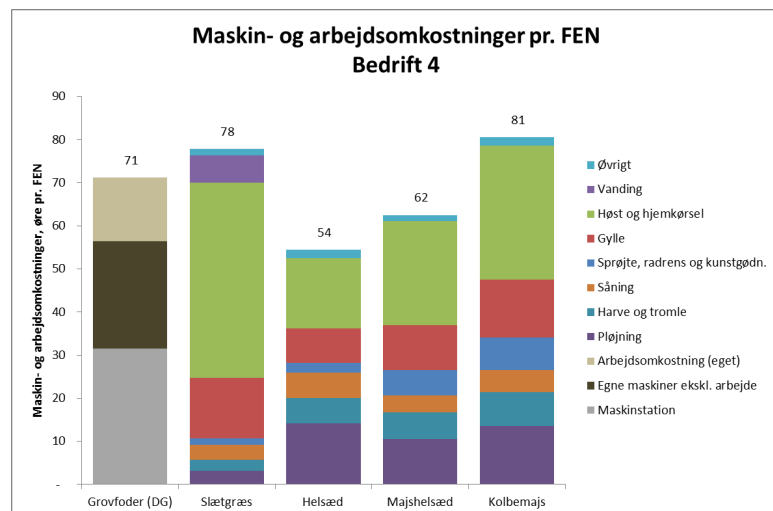
Maskinanalysen giver bedrift 4 et overblik over den aktuelle fordeling af omkostningerne til de enkelte afgrøder. Hvis der skulle være enkelte opgaver i den nuværende drift, som synes dyre, er det muligt i FMS at regne på et alternativt scenarie, hvor en opgave enten udlignes eller udføres med egne maskiner.

For bedrift 4 er det slætgræsset der udgør den største andel af omkostningerne opgjort pr. ha.

I jagten på at kende fremstillingsprisen pr. FEN er udbyttet en særdeles væsentlig faktor. Maskin- og arbejdsomkostningerne pr. FEN er præsenteret

i figur 2, og her vender billedet lidt i forhold til beløbene pr. ha. Kolbemajsen kommer, i kraft af det lavere udbytte, op på en højere maskinomkostning pr. FEN, mens et forholdsvis godt udbytte i kornhelsæd er medvirkende til at holde maskinomkostningerne pr. FEN i den lave ende.

Inden der konkluderes endeligt på, hvad der er dyrt og billigt, er det værd at bemærke, at figur 1 og figur 2 ikke medtager hverken stykomkostninger eller jordleje. I forhold til den samlede fremstillingspris er disse begge i væsentlig grad påvirket af udbyttet, hvorved afgrøderne med lavt udbytte har en forholdsvis højere omkostning pr. FEN til en ellers ensartet jordleje pr. ha.

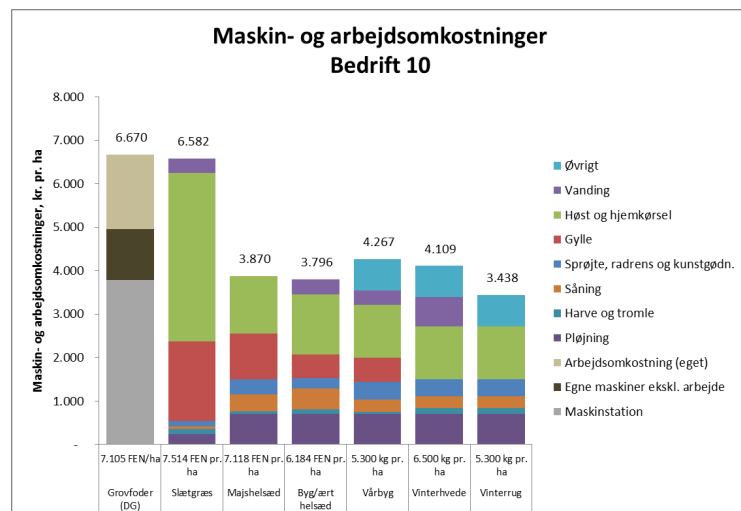

Figur 2. Maskin- og arbejdsomkostninger pr. FEN for bedrift 4

Resultater for både grovfoder og salgsafgrøder

En af de andre bedrifter, som også har fået lavet en maskinanalyse er bedrift 10. Denne bedrift har både grovfoder og salgsafgrøder i sædskiftet. Driftsgrensanalysen, som vises i søjlen længst til venstre i figur 3, er udelukkende lavet for grovfoderafgrøderne, mens maskinanalysen dækker hele den samlede markdrift. Det første der bemærkes i resultaterne for bedrift 10 er, at ingen af grovfoderafgrødernes maskinomkostninger når op på niveauet fra driftsgrensanalysen grovfoder (DG). Dette er et udtryk for, at der er omkostninger som i driftsgrensanalysen blev fordelt til grovfoder, men som ved den mere detaljerede analyse i FMS er blevet sorteret fra, da det ikke er maskinomkostninger der vedrører marken, men i stedet hører til i stalden.

For bedrift 10 bliver det i figur 3 synligt, hvordan maskinomkostningerne fordeler sig mellem de enkelte afgrøder, og at det her er særdeles tydeligt, at slætgræsset lægger beslag på langt den største del af maskin- og arbejdsomkostningerne til grovfoderet. For salgsafgrøderne er der også en tydelig forskel mellem afgrøderne.

Figur 3. Maskin- og arbejdsomkostninger for Bedrift 10.

Resultatet af maskinanalysen tjener eksempelvis som fundament for at vurdere, hvilke maskinoperationer der i den nuværende drift er konkurrencedygtige, og hvilke der trænger til at blive efterset inden den kommende sæson.

Desuden giver maskinanalysen et grundlag for at lave konsekvensberegninger, såfremt der er ændringer til markplanen i de kommende år.

Samlet set giver maskinanalysen i FMS en mulighed for at få et systematisk overblik over fordelingen af maskinomkostningerne. Denne systematik giver et bedre grundlag for at træffe beslutninger om maskinstrategi og afgrødevalg.

For mere information om maskinanalyser henvises til DLBR Maskiner – www.dlbr.dk/maskiner

Læs om driftsgrensanalysen som screening af grovfoderøkonomien [her](#)